

Türk Halk Oyunu Giysilerinde Özden Uzaklaşma

Mehmet YAVAŞ*

ÖZET

Ülkemiz halk oyunlarına paralel olarak giysiler yönünden de oldukça zengin kaynaklara sahiptir. Tarihsel gelişimin, gelenek ve göreneklerin bir ürünü olan giysiler, halkın kültürel özelliklerini de ortaya koyar. Günümüzde sosyal, ekonomik ve teknolojik alanlardaki hızlı ve önemli gelişmeler, coğrafi, sosyal hareketliliği de hızlandırmıştır. Bu yüzden kendi yöresinden uzaklaşan giysiler de değişikliğe uğramaktadırlar.

SUMMARY

In paralel to folk dances our country is quite rich in costumes too. These costumes are the products of historical developments, traditions and costums; therefore, they emphasize the cultural characteristics of the public.

In present day, the rapid and the significant developments in social, economic, technological fields have speeded up geographical and social activities. Therefore, the costumes that recede from their original regions have undergone some changes.

Ülkemiz halk oyunları, halk dansları açısından oldukça zengin bir ülke durumundadır. Her bölgede, şehirde, kasabada hatta köylerde değişik karakter

* U.Ü. Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, Öğretim Gör.

taşıyan oyunlar oynanmaktadır^{1,2}. Her oyunun kendine özgü giysileri olduğu düşünülürse, ülkemizin halk oyunu giysileri yönünden de dünyanın en zengin ülkeleri arasında olduğu ortaya çıkar³. Her yörede değişik oynanan halk oyunları bu değişikliklerini giysilerde de göstermektedir. Gerek oynanan oyunlar gerekse giyilen giysiler o yörenin tarihsel gelişimini, gelenek ve göreneğini, kültürel özelliklerini ortaya koyar⁴.

Giysiler eskiden günlük yaşamda kullanıldığı gibi oyun ekiplerince düğün ve dernek gibi eğlencelerde de, biraz süslenerek biraz da yenilenerek kullanılmaktaydı. Oynanan oyunlar kendi yörelerinde oynandığından giysilerin başkalarının etkisinde kalarak değişmesi sorunu yoktu. Ancak günümüzde sosyal, ekonomik ve teknolojik alanlardaki hızlı ve kapsamlı gelişmeler; coğrafi ve sosyal hareketliliği de hızlandırmıştır. Bunun sonucunda yalnız yörenin adını kullanması koşuluyla, halk oyunları, dolayısıyla giysileri, oyun ekipleri aracılığıyla her yöreye ulaşmıştır. Bunlara ek olarak ulusal oyunlarımız, ilkokuldan, üniversiteye kadar örgün eğitim yapan kurumlarla dernek, belediye, halk eğitim merkezleri gibi yaygın eğitim yapan kuruluşlar aracılığıyla ülkemizin her yerinde oynanır hale gelmiş, hatta yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız tarafından dış ülkelere kadar taşınmıştır. Yöresel örf ve adetlere göre, belli bir düzen ve kural içerisinde giyilmesi gereken bu giysiler, kendi bölgelerinden uzaklaştıkça değişikliğe uğramaktadır⁵.

Halk oyunu giysilerinin yapımında kullanılmak üzere elde dokunan kumaşların yerini, ileri teknolojinin ürünü olan tekstil endüstrisindeki kumaşlar almış, orijinallikleri bozulan giysilerin özellikleri kaybolmuştur. Ülkemizde halk oyunu giysilerinin göz alıcı, her yöreye özgü ve çok çeşitli oluşu eski kumaşların şimdilerde elde edilebilme zorluğu ve pahalı oluşu, yapımının fazla emek göstermesi Türk kültürünün paha biçilmez hazinelerinden biri olan halk oyunu giysilerinde değişimi hızlandırmıştır⁶. Giysi değişikliğinin durdurulması olayı Milli Eğitim Bakanlığı'na, Kültür Bakanlığı'na ve Üniversitelere bu konuda doğal görev vermiş olmaktadır. Araştırma ve derlemeler, böyle kurumlar tarafından yapıldığında ortaya renk, biçim, kullanım şekliyle değişik giysiler çıkmaktadır. Oysaki araştırmalarda, araştırmacıların göz önünde bulundurmaları gereken gerçek, halk oyunu giysilerinin değişmelerini önlemek için mutlaka orijinal biçimlerinin bulunmasıdır. Bu amaç doğrultusunda yapılan derlemeler, halk oyunu yarışmalarında seçici kurul üyelerinin daha sağlıklı puanlama yapmalarına yardımcı olacaktır.

Türk Halk Oyunu giysilerinin giyiliş, takılış, bağlanış, tutuluş ve renklerine göre değişik anlamlar taşıması, giysilere gösterilmesi gereken özene daha bir dikkat çekmektedir. Örneğin, çok basitmiş gibi görülen eldeki bir mendilin bir dolu değişik anlam taşıması gibi^{7,8}.

Sonuçta folklorümüzün bu denli değerli bir bölümünü oluşturan giysilerimizin özünden uzaklaşmasını önlemek için şu önerilerde bulunabiliriz. Bunlar:

1- Halk oyunu giysilerini çeşitli yanlışlıklardan korumak için devletçe denetim ve koordinasyon kurulu kurulmalı ve her yörenin halk oyunu giysileri standartlaştırılarak arşivlenmelidir.

2- Halk oyunu uygulama ve çalışmaları yapan kuruluşlar arasındaki koordinasyon eksikliği giderilmelidir.

3- Halk oyunu giysilerinin kalıpları çıkarılıp arşivlenmelidir.

4- Mankenler üzerinde giysiler, müzelerde tarihi değerini kaybetmeyecek şekilde bulundurulmalı ve bunlardan yararlanılmalıdır.

5- Halk oyunu giysileri hazırlayıp ticaretini yapan kuruluşlar denetlenmeli, aslına uygun giysilerin yapılması zorunlu tutulmalıdır.

KAYNAKLAR

1. ATAMAN, S.Y.: "100 Türk Halk Oyunu", Yapı Kredi Bankası Yayınları, İstanbul, 1975.
2. DEMİRSİPAHİ, C.: "Türk Halk Oyunları", Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları Folklor Dizisi 2.
3. HİNÇER, İ.: "Halk Oyunu Topuluklarının Giysileri", TFAD, Sayı 241, Ağustos 1969.
4. ÖRNEK, S.V.: "Türk Halk Bilimi", Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları Folklor Dizisi 4, Ankara, 1977.
5. OĞULTÜRK, H.: "Zeybek Oyunlarının Giyimleri", TFAD, Sayı 327, Ekim 1976.
6. ERÖZ, M.: "Milli Kültürümüz ve Meselelerimiz", Can Matbaası, İstanbul, 1983.
7. GAZİMİHAL, M.: "Oyun ve Mendil", TFAD, Sayı 129, Nisan 1960.
8. ŞİMŞEK, S.: "Mendilin Hikayesi", TFAD, Cilt 6, Sayı 129, Nisan 1960.